

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT

II. IZVJEŠĆE O PODUZETIM AKTIVNOSTIMA U SVEZI NEZAKONITOG RADA I ZAPOSŁJAVANJA MALODOBNIKA (ZA RAZDOBLJE 01. TRAVNJA 2006. DO 30. RUJNA 2006.)

1. UVOD

Točkom 2. Zaključka Vlade Republike Hrvatske, Klasa: 552-01/05-02/06, Urbroj: 5030108-05-3 od 06. listopada 2005. godine, ovo tijelo državne uprave je zaduženo da pojača nadzor s ciljem otkrivanja nezakonitog rada i zapošļavanja malodobnika i da svakih 6 mjeseci dostavlja Vladi Republike Hrvatske izvješće o poduzetim nadzorima.

2. PODRUČJE RADNIH ODNOSA

U drugom izvještajnom razdoblju, od 01. travnja 2006. godine do 30. rujna 2006. godine inspektori rada za radne odnose svih područnih jedinica Državnog inspektorata postupajući u okviru svoje nadležnosti, u 28 nadzora otkrili su ukupno 73 povrede prekršajno sankcioniranih odredaba Zakona o radu («Narodne novine» br. 137/04 – pročišćeni tekst i 68/05., nastavno: ZR) i Zakona o Državnom inspektoratu («Narodne novine» br. 76/99., 96/03., 151/03., 160/04., 174/04., 33/05., 48/05., 129/05. i 140/05., nastavno: ZDI), koje se odnose na rad i zapošļavanje malodobnika. Inspekcijski nadzori obavljani su kod poslodavaca koji obavljaju djelatnosti: ugostiteljstva i turizma, trgovine, industrije (pekare), te obrtničko-uslužne djelatnosti. Malodobnici su radili na poslovima: konobara i pomoćnih konobara (23 malodobnika, od čega 5 muških osoba i 18 ženskih osoba), frizera (1 malodobnica), kuhara (1 malodobnik), pomoćnih radnika u kuhinji (1 malodobnica), pekara (3 malodobnika), prodavača (2 malodobne osobe), te po jedna malodobna osoba na poslovima багаžисте, slastičарке i servirke.

Podsjećamo da je odredbom čl. 21. st.1. ZR-a utvrđeno da se osoba mlađa od 15 godina života ne smije zaposliti, no st. 2. istog čl. ZR-a, je utvrđeno da osoba mlađa od 15 godina smije iznimno, uz prethodno odobrenje inspektora rada, uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, ćudorednost, školovanje ili razvoj, s time da sukladno čl. 21. st. 3. ZR-a zahtjev za odobrenje inspektoratu rada podnosi zakonski zastupnik malodobne osobe. Slijedom iznesenog, izvješćujemo Vas da su u navedenom razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili i 110 zahtjeva zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju razlićitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i dr. Postupajući u okviru svoje nadležnosti po navedenim zahtjevima inspektori rada su dali odobrenje za sudjelovanje 108 malodobnika mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima, dok je u 2 slućaja inspektor odbio dati suglasnost procjenjujući da se radi o poslovima (plesać baleta u kazalištu), koji mogu ugroziti zdravlje i razvoj malodobnika.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima neposrednim opažanjem, temeljem izjava zatećenih malodobnika, drugih radnika i predstavnika poslodavaca, uvidom u radno-pravnu

dokumentaciju radnika, evidencije o zaposlenim radnicima i drugu poslovnu dokumentaciju, inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje da su počinjene slijedeće nezakonitosti:

1. da je jedan poslodavac s malodobnom osobom sklopio ugovor o radu za obavljanje poslova prodavačice u pekari, koji nije sadržavao sve podatke propisane odredbom čl. 17. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. ZR-a,
2. da su različiti poslodavci (njih četiri) zaposlili malodobnike (četvero) bez pisanih odobrenja njihovih zakonskih zastupnika, što je protivno čl. 22. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
3. da su dvojica poslodavaca malodobnim radnicima (dvoje) uskratili pravo na korištenje stanke na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 44. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 7. i st. 2. i 3. ZR-a,
4. da su dvojica poslodavaca malodobnim radnicima (dvoje) uskratili pravo na korištenje dnevnog odmora na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 45. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 8. i st. 2. i 3. ZR-a,
5. da je pet poslodavaca ukupno devetorici malodobnika uskratilo pravo na tjedni odmor na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 46. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 9. i st. 2. i 3. ZR-a,
6. osam slučajeva zapošljavanja malodobnika kojima poslodavci (njih osam) prije početka rada nisu uručili pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu budući da isti nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbama čl. 16. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
7. da su dva poslodavca zaposlili osobe mlađe od 15 godina (dvojicu malodobnika), što je protivno odredbama čl. 21. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 4. i st. 2. i 3. ZR-a. Jedan od malodobnika mlađih od 15 godina obavljao je pomoćne poslove u pekari čiji je suvlasnik njegov otac, dok je drugi raznosio novine.
8. da je jedan poslodavac zaposlio malodobnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, čudorednost ili razvoj, što je protivno odredbama čl. 23. st. 1. ZR-a u svezi čl. 3. Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti («Narodne novine» br. 59/02), kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 6. i st. 2. i 3. ZR-a. Malodobnica (17,5 godina) je radila na poslovima konobarice u disko klubu.
9. da su četvorica poslodavaca zahtijevala od malodobnih radnika da rade duže od punog radnog vremena veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja takvog rada, što je protivno odredbama čl. 41. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 13. i st. 2. i 3. ZR-a,
10. da petorica poslodavaca nisu obavijestila inspektora rada o prekovremenom radu malodobnika, što je protivno odredbama čl. 41. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 14. i st. 3. ZR-a,
11. da je devetnaest malodobnika (kod ukupno petnaest poslodavaca) radilo prekovremeno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 17. i st. 2. i 3. ZR-a,
12. da je dvadeset i pet malodobnika radilo kod ukupno osamnaest poslodavaca noću tj. između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućega dana u industriji, odnosno između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro

idućeg dana izvan industrije, što je protivno odredbama čl. 62. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 27. i st. 2. i 3. ZR-a,

13. da jedan poslodavac nije malodobnom radniku prilikom isplate plaće uručio obračun plaće iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen iznos plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 41. i st. 2. i 3. ZR-a,

14. da poslodavci nisu prijavili ukupno pet malodobnih radnika na obvezno mirovinsko i osnovno zdravstveno osiguranje, što je protivno odredbama čl. 4. ZDI-a, kažnjivo po čl. 71. st. 1. i 2. ZDI-a.

Slijedom utvrđenoga, a zbog osnovane sumnje da su postupili protivno navedenim prekršajno sankcioniranim odredbama ZOR-u, čime bi bila ostvarena bitna obilježja navedenih djela prekršaja, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima podneseni su zahtjevi za pokretanje prekršajnih postupaka.

Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama ZR-a, napominjemo da prekršaji iz čl. 246. ZR-a spadaju u grupu «lakših prekršaja», za koje je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 10.000,00 do 30.000,00 kuna (toč. 1. do 10.), st. 2. novčana kazna od 1.000,00 do 3.000,00 kuna za prekršaj iz st. 1., toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 247. ZR-a spadaju u grupu «težih prekršaja», za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 31.000,00 do 60.000,00 kuna (toč. 1. do 44.), st. 2. novčana kazna od 4.000,00 do 6.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 248. ZR-a spadaju u grupu «najtežih prekršaja», za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 61.000,00 do 100.000,00 kuna (toč. 1. do 44.), st. 2. novčana kazna od 7.000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR-a, za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko.

Osim podnošenja zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori rada za radne odnose su u slučajevima nezakonitog prekovremenog i noćnog rada malodobnika (koje su nezakonitosti utvrđene neposrednim očevidom), rješenjima zabranili poslodavcima određivanje prekovremenog i noćnog rada malodobnicima. Temeljem izvješća svih područnih jedinica Državnog inspektorata, po tim osnovama u navedenom razdoblju su donesena ukupno dvadeset i tri rješenja, u jednom slučaju je poslodavcu, temeljem odredbe čl. 21. st. 1. ZR-a, rješenjem zabranjeno zapošljavanje malodobne osobe mlađe od 15 godine (malodobnik je radio pomoćne poslove u pekari), a temeljem odredbi čl. 62. ZDI-a usmenim rješenjem u zapisniku dvojici poslodavaca je izrečena privremena mjera zabrane obavljanja djelatnosti na određeno vrijeme od 30 dana, budući da je utvrđeno da su kod istih tijekom nadzora malodobni radnici obavljali poslove koji s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos, a poslodavci ih nisu prijavili na obvezno mirovinsko niti osnovno zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada. Sukladno odredbama čl. 36. st. 1. ZDI-a, o utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave u navedenom razdoblju o 2 slučaja nezakonitog zapošljavanja malodobnika je obaviješteno Ministarstvo unutarnjih poslova, u 9 slučajeva Porezna uprava Ministarstva financija, u 13 slučajeva su obaviješteni mjesno nadležni centri za socijalnu skrb, u 10 slučajeva Pravobraniteljica za djecu, a u jednom slučaju Hrvatski zavod za zapošljavanje, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

3. PODRUČJE ZAŠTITE NA RADU

U navedenom razdoblju inspektori rada za zaštitu na radu Državnog inspektorata u dva nadzora su utvrdili povrede propisa iz područja zaštite na radu, počinjene u odnosu na malodobne radnike. Utvrđeno je da je jedan poslodavac protivno čl. 27. Zakona o zaštiti na radu («Narodne novine» br. 59/06, 94/06 i 114/03, nastavno: ZZR), dozvolio malodobnom radniku, koji je zatečen na poslovima utovara kruha u kombi između 5,00 i 6,00 sati ujutro, samostalno obavljanje posla iako isti prethodno nije bio osposobljen za obavljanje takvog posla na siguran način, što je kažnjivo po čl. 108. ZZR-a, te da je protivno odredbama čl. 43. ZZR-a rasporedio među inima i malodobnog radnika na mjesto rada na kojemu sredstva rada nisu bila u ispravnom stanju, niti su radniku osigurana odgovarajuća zaštitna sredstva, što je kažnjivo po čl. 109. ZZR-a. Zbog osnovane sumnje da su počinjena navedena djela prekršaja protiv poslodavca je nadležnom prekršajnom sudu podnesen zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, te je rješenjem među inim zabranjen i rad malodobnog radnika, dok se isti ne osposobi za rad na siguran način i dok mu se ne osiguraju osobna zaštitna sredstva.

Kod drugog poslodavca malodobna radnica je zatečena pri obavljanju poslova koji su procjenom opasnosti tog poslodavca utvrđeni kao poslovi s posebnim uvjetima rada, pa je slijedom utvrđenoga inspektor protiv poslodavca i odgovorne osobe istog podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog osnovane sumnje da je počinjeno djelo prekršaja opisano u čl. 40. ZZR-a, a kažnjivo po čl. 109. st. 1. toč. 2. i st. 2. ZZR-a, a temeljem odredbi čl. 59. ZDI-a poslodavcu je rješenjem naređeno da malodobnu radnicu udalji sa poslova s posebnim uvjetima rada.

4. OCJENA STANJA

U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje (od 01. listopada 2005. do 31. ožujka 2006. godine), u razdoblju od 01. travnja do 30. rujna 2006. godine može se primijetiti određeno smanjenje broja negativno riješenih zahtjeva za naplatno sudjelovanje osoba mlađih od 15 godina u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela (čl. 21. st. 2. i 3. ZR-a). Tako su u prvom izvještajnom razdoblju od ukupno 77 zaprimljenih zahtjeva zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina, inspektori odbili dati odobrenje za 12 malodobnih osoba, dok su u ovom izvještajnom razdoblju od ukupno 110 zaprimljenih zahtjeva samo 2 negativno riješena.

Isto tako u posljednjem izvještajnom razdoblju može se primijetiti i da je smanjen broj otkrivenih nezakonitosti s obilježjima djela prekršaja. Naime, u prvom izvještajnom razdoblju otkriveno je i procesuirano ukupno 138 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a i drugih propisa čiju provedbu nadziru inspektori rada Državnog inspektorata, a koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika, dok je u posljednjem izvještajnom razdoblju otkriveno ukupno 73 povreda zakona i drugih propisa počinjenih na štetu malodobnika.

Slijedom svega navedenoga moglo bi se zaključiti da je broj povreda prekršajno sankcioniranih odredaba zakona i drugih propisa koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika u padu.

GLAVNI INSPEKTOR
mr.sc. Kruno Kovačević

